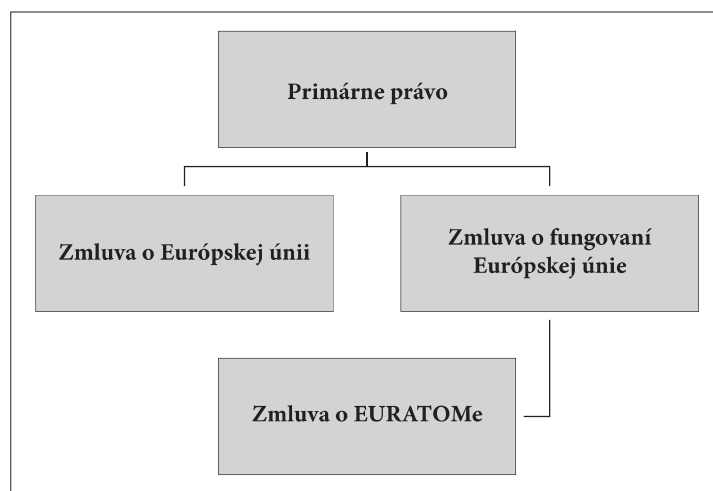

a Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva (ktorá bola po Lisabonskej zmluve premenovaná na Zmluvu o fungovaní Európskej únie). Zmluva bola podpísaná 13. decembra 2007 v Lisabone zástupcami 27 členských štátov⁸. Hoci sa pôvodne predpokladalo, že nadobudne účinnosť 1. januára 2009, z dôvodu komplikovaného ratifikačného procesu, najmä potreby opakovaného referenda v Írsku, sa tak stalo až 1. decembra 2009.

Medzi najvýznamnejšie zmeny, ktoré Lisabonská zmluva priniesla, patrí zavedenie právnej subjektivity Európskej únie⁹, čo znamená, že EÚ sa stala subjektom medzinárodného práva, schopným nadobúdať práva a povinnosti a uzatvárať medzinárodné zmluvy.

Významné zmeny, ktoré priniesla Lisabonská zmluva, sa týkajú politického fungovania EÚ, najmä jej inštitúcií¹⁰. Lisabonská zmluva zmenila aj štruktúru primárneho práva:

⁸ Úradný vestník Európskej únie, C 306, 17. december 2007.

⁹ Článok 47 Zmluvy o Európskej únii.

¹⁰ Najvýznamnejšie politické zmeny:

1. Zasadnutia Európskej rady bude viesť predseda Európskej rady (nahrádza rotujúce predsedníctvo členských štátov);
2. Zníženie počtu poslancov Európskeho parlamentu od roku 2014;
3. Vysoký predstaviteľ EÚ pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku je jedným z podpredsedov Európskej komisie;
4. Právo veta pre členské štáty bolo zrušené vo viacerých oblastiach (napr. azylová politika);
5. Bola zavedená možnosť členských štátov vystúpiť z EÚ;
6. Bol zavedený nový systém hlasovania kvalifikovanou väčšinou v Rade;
7. Pozícia Európskeho parlamentu sa posilnila, keďže väčšina právnych predpisov sa prijíma spoločným rozhodovacím postupom, ktorý sa stáva riadnym legislatívnym postupom;
8. Upravujú sa postupy pre zavedenie rozšírenej spolupráce;
9. Revízia postupov pri zmene zakladajúcich zmlúv;
10. Národné parlamenty dostali právo predchádzajúcej kontroly legislatívy;
11. Zavedenie európskej občianskej iniciatívy – je potrebný 1 milión podpisov.

členských štátov EÚ. Požadovali zavedenie dane z finančných transakcií, ktorej cieľom je zdanenie obchodovania s cennými papiermi a derivátmi. Hoci proces iniciovali už v roku 2013, pretrvávajúce rozdiely v názoroch na technické riešenie bránia prijatiu konkrétnej legislatívy.

- **Európska prokuratúra (EPPO)**

Európska prokuratúra predstavuje prvý prípad vytvorenia orgánu EÚ prostredníctvom posilnenej spolupráce. Cieľom tohto orgánu je vyšetrovanie a stíhanie trestných činov poškodzujúcich finančné záujmy EÚ, najmä podvodov pri čerpaní prostriedkov z rozpočtu EÚ, korupcie a cezhraničných podvodov v oblasti DPH.

Na základe návrhu Európskej komisie a po neúspešnej snahe dosiahnuť jednomyselnosť v Rade, sa šestnásť členských štátov v roku 2017 rozhodlo využiť mechanizmus posilnenej spolupráce. Rada následne prijala nariadenie EÚ č. 2017/1939, ktorým sa zriaďuje Európska prokuratúra v rámci justičného priestoru EÚ³³. Postupne sa k spolupráci pripojili aj ďalšie členské štáty a k roku 2025 sa na činnosti EPPO podieľa 22 členských štátov.

Európska prokuratúra je nezávislým orgánom EÚ so sídlom v Luxemburgu. Skladá sa z centrálnej úrovne (európskych prokurátorov) a delegovaných prokurátorov pôsobiacich v jednotlivých členských štátoch. V rámci svojich kompetencií má právomoc konať autonómne a môže viesť vyšetrovanie, podávať obžalobu a vystupovať pred vnútroštátnymi súdmi.

2.8 Národná identita členských štátov

V zmysle článku 4 ods. 2 ZEÚ: *EÚ rešpektuje rovnosť členských štátov pred zmluvami, ako aj ich národnú identitu, obsiahnutú v ich základných politických a ústavných systémoch vrátane regionálnych a miestnych samospráv. Rešpektuje ich základné štátne funkcie, najmä zabezpečovanie územnej celistvosti štátu, udržiavanie verejného poriadku a zabezpečovanie národnej bezpečnosti. Predovšetkým národná bezpečnosť ostáva vo výlučnej zodpovednosti každého členského štátu.*

Z uvedeného ustanovenia je explicitne zakotvená povinnosť EÚ rešpektovať národnú identitu členských štátov, ktorá je obsiahnutá v ich základných

³³ Nariadenie Rady (EÚ) 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry ([Ú. v. EÚ L 283, 31.10.2017, s. 1 – 71](#)).

(napr. životné prostredie, medzinárodný obchod, vnútorný trh). Okrem nich môže parlament zriaďiť podvýbory, dočasné výbory alebo vyšetrovacie výbory pre špecifické prípady nesprávneho uplatňovania práva EÚ.

Výbor pozostáva z 25 až 90 poslancov a poslankýň Európskeho parlamentu a každý z výborov má svoje predsedníctvo a sekretariát. Politické zloženie výborov odráža politické zloženie pléna Európskeho parlamentu. Parlamentné výbory zasadajú raz alebo dvakrát mesačne v Bruseli. Výbory vypracúvajú, menia a prijímajú legislatívne návrhy a iniciatívne správy. Prerokujú a posudzujú návrhy Európskej komisie a Rady, pričom o prerokovaní vypracúvajú správy, ktoré sa predkladajú plénu.

Aktuálny zoznam výborov:

Stále výbory

AFET – Zahraničné veci

DROI - Ľudské práva (podvýbor)

SEDE – Bezpečnosť a obrana

DEVE – Rozvoj

INTA – Medzinárodný obchod

BUDG – Rozpočet

CONT – Kontrola rozpočtu

ECON – Hospodárske a menové veci

FISC - Daňové otázky (podvýbor)

EMPL – Zamestnanosť a sociálne veci

ENVI – Životné prostredie, klíma a bezpečnosť potravín

SANT – Verejné zdravie

ITRE – Priemysel, výskum a energetika

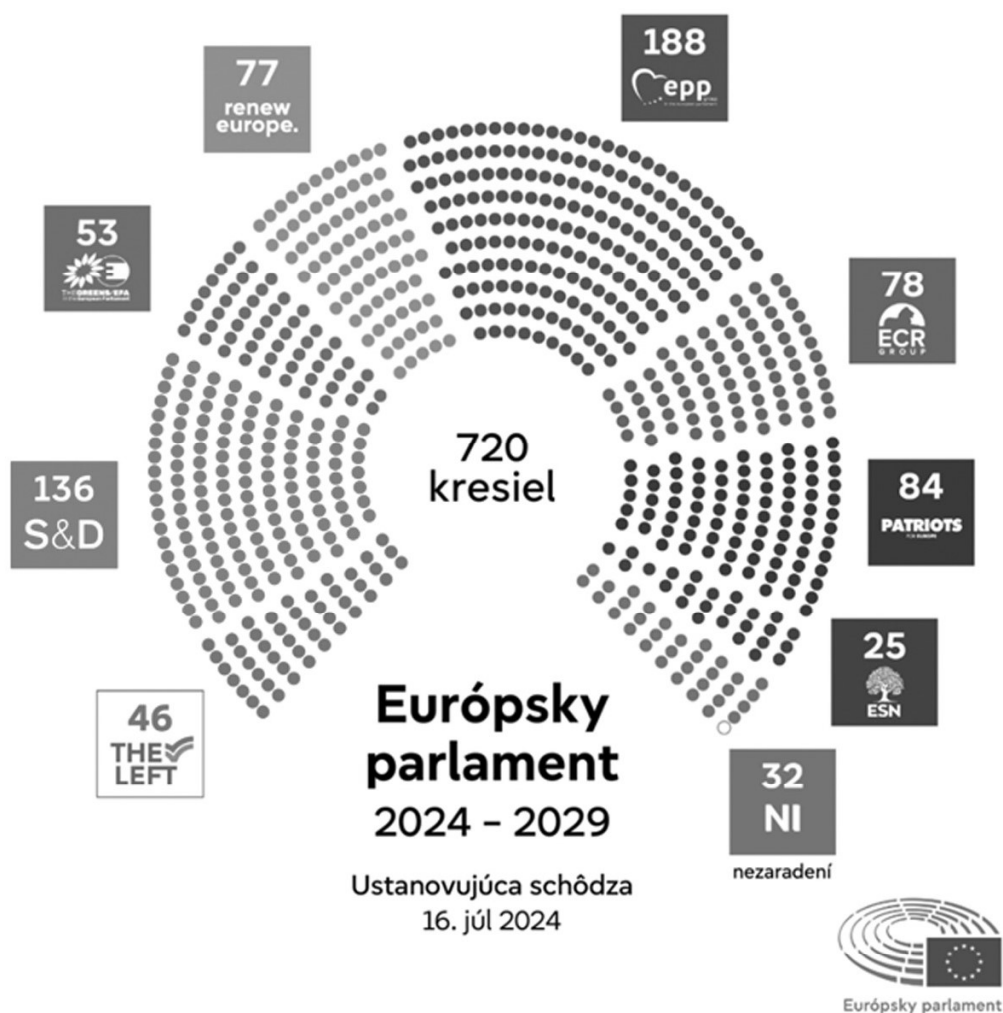
IMCO – Vnútorný trh a ochrana spotrebiteľa

TRAN – Doprava a cestovný ruch

REGI – Regionálny rozvoj

- Skupina ľavice v Európskom parlamente – GUE/NGL
- Skupina Európa suverénnych národov

Grafické zobrazenie z webového sídla Európskeho parlamentu⁴¹:

4.1.1.5 Parlamentné výbory

Úloha parlamentných výborov spočíva v príprave legislatívnych návrhov pre plenárne zasadnutia, posudzujú predložené návrhy Komisie. V súčasnosti má Európsky parlament 22 stálych výborov, ktoré sa špecializujú na rôzne oblasti

⁴¹ <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/sk/organisation-and-rules/organisation/political-groups> (18.7.2025).

6 POVAHA A SYSTÉM PRÁVA EURÓPSKEJ ÚNIE

6.1 Právo EÚ – samostatný právny poriadok

Právo EÚ má svoju vlastnú povahu a charakteristické znaky, ktoré ho odlišujú od vnútroštátneho aj medzinárodného práva. Pôvodne sa tieto charakteristické znaky vzťahovali len na právo Európskych spoločenstiev. Po nadobudnutí účinnosti Lisabonskej zmluvy a vzhľadom na to, že EÚ je právnym nástupcom Európskeho spoločenstva, sa však povaha práva ES a jeho uplatňovanie vzťahuje aj na právo EÚ. Charakteristické znaky práva EÚ nie sú upravené primárnym právom. Boli identifikované Súdnym dvorom EÚ v rámci jeho rozhodovacej činnosti.

Základom tohto prístupu Súdneho dvora EÚ bolo, že právo Európskych spoločenstiev vytvorilo nový druh právneho poriadku založeného na medzinárodných zmluvách. Tento právny poriadok má svoje vlastné charakteristické znaky, ktoré ho odlišujú od ostatných právnych poriadkov. Jeho charakteristickým znakom je jeho nezávislosť, čo znamená, že Európska únie (pred Lisabonskou zmluvou Európske (hospodárske) spoločenstvo) predstavuje *nový právny poriadok medzinárodného práva, v prospech ktorého členské štáty obmedzili svoje suverénne práva – hoci len v obmedzenom rozsahu – a subjektmi tohto poriadku nie sú len členské štáty, ale aj ich občania*¹²³. V následnom rozhodnutí Súdny dvor Európskych spoločenstiev zdôraznil, že na rozdiel od bežných medzinárodných zmlúv vytvorila Zmluva o EHS vlastný právny systém, ktorý sa po nadobudnutí účinnosti zmluvy stal neoddeliteľnou súčasťou právnych systémov členských štátov a ktorý sú ich súdy povinné uplatňovať¹²⁴. Charakteristickou vlastnosťou pre právo EÚ je jeho nezávislosť.

Keďže bývalé právo Európskych spoločenstiev pochádza z autonómneho zdroja, má originálnu povahu a nemôže byť ovplyvnené žiadnym vnútroštátnym právnym predpisom, pretože by tým stratilo svoj nadnárodný charakter a právny základ Európskeho spoločenstva by bol spochybnený. Napriek tomu, že Európske spoločenstvá boli založené na medzinárodných zmluvách, vytvorili

¹²³ Prípady 26/62, NV Algemene Transport- en Expeditie Onderneming van Gend & Loos v Netherlands Inland Revenue Administration.

¹²⁴ Prípady 6/64, Flaminio Costa v. E.N.E.L.

7.2.1 Charta základných práv Európskej únie

Charta základných práv Európskej únie bola slávnostne vyhlásená 7. decembra 2000 v Nice, avšak spočiatku mala iba politickú a symbolickú hodnotu. Skutočný prelom nastal až s Lisabonskou zmluvou, ktorá jej priznala rovnakú právnu silu ako zakladajúce zmluvy (čl. 6 ods. 1 ZEÚ). Od tohto momentu sa Charta stala záväzným prameňom primárneho práva EÚ.

Preambula Charty základných práv EÚ je významným interpretačným východiskom, zdôrazňuje pluralitu prameňov základných práv:

„Rešpektujúc právomoci a úlohy Únie, ako aj dodržiavanie zásady subsidiarity, táto charta opätovne potvrdzuje práva vyplývajúce najmä z ústavných tradícií a medzinárodných záväzkov spoločných pre členské štáty, Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, sociálnych chárt prijatých Úniou a Radou Európy, ako aj judikatúry Súdneho dvora Európskej únie a Európskeho súdu pre ľudské práva.“

Z preambuly je zrejmé, že ochrana základných práv v EÚ stojí na pluralitnom základe keďže spája prvky práva EÚ, vnútroštátnych ústavných tradícií a medzinárodných nástrojov.

7.2.1.1 Obsah a štruktúra Charty

Charta základných práv EÚ systematicky zhromažďuje základné práva uznávané v práve EÚ, pričom nadväzuje na ústavné tradície členských štátov, EDLP a judikatúru Súdneho dvora EÚ. Je rozdelená do siedmich hláv, ktoré reflektujú základné hodnoty modernej európskej spoločnosti:

HLAVA I – DÔSTOJNOSŤ	Základom všetkých práv je rešpektovanie ľudskej dôstojnosti. Právo na život – zákaz trestu smrti. Právo na telesnú a duševnú nedotknuteľnosť – ochrana integrity osoby. Zákaz mučenia a neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania. Zákaz otroctva a nútených prác – vrátane obchodovania s ľuďmi.
---------------------------------	--

v oblasti ľudských a environmentálnych práv v rámci medzinárodných dodávateľských reťazcov. In: Bulla, M. (ed.) Politické rozhodnutia a ich vplyv na medzinárodné a európske právo. Wolters Kluwer SR, Bratislava 2020, s. 34-55. ISBN: 978-80-571-0302-8.